

Sobre classes i museus

Joan F. Mira

Al llarg de tot el segle XIX l'apropiació de la "cultura" per les classes "altes" (altes en diners, en poder, o en "superioritat" intel·lectual) va devaluar tot allò que havia estat produït pels estaments més "baixos", "incultes", rurals o populars, definit com a culturalment inferior; simple material per al folklore o l'etnografia, que també apareixen com a disciplines "científiques" en aquest mateix període. La cultura que s'ha fet lluny del poder (del poder polític, econòmic, ideològic) no era considerada, per aquest mateix poder, com a verdadera cultura.

Són conceptes o actituds que vénen del segle XIX, o del segle XVIII, però arriben amb plena vigència fins a finals del segle XX, i continuen. Pensem només en les inversions que, en les últimes dècades, s'han dedicat als museus dits "d'art contemporani", comparades amb les que ha rebut la preservació i exhibició de la "cultura popular" o equivalent.

Els primers anys vuitanta, vam crear ex nihilo el Museu d'Etnologia de València. Immediatament després, va ser creat, al costat mateix, l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM). El Museu d'Etnologia va costar, en tot i per tot, potser uns trenta o quaranta milions de pessetes, incloent-hi les obres de condicionament de les sales i l'adquisició, transport, preparació i catalogació d'uns cinc mil objectes, alguns del tot excepcionals. Un cost irrisori, que només s'explica per una vocació suïcida (la meua pròpia, per exemple) i per la modèstia física d'aquelles instal·lacions provisionals. L'IVAM va costar tres o quatre mil milions, si no vaig errat. L'IVAM ha estat una institució exemplar. Res a dir: al contrari. La qüestió no és si ha estat un museu útil i ben dirigit, fet del tot indubtable (només en les primeres etapes, ai dolor!). La qüestió és que, per als poders públics, el conjunt de les expressions materials de la "cultura popular" valia només un 1% del grapat d'objectes definits com a "art contemporani".

Llavors els caps polítics de la cultura al País Valencià –intel·lectuals d'esquerra– em deien antiquat perquè jo no acceptava aquesta forma monstruosa de classisme: el menyspreu de qui és vist o pensat com a inferior. Ara l'IVAM és allò que és i, com sempre, sic transit gloria mundi.

Publicat al diari El País - Quadern [CV], núm. 639 | 04/07/2013